

I. NEPROMIJENJENE TENDENCIJE

Kao što se i predviđalo, približavanje kraju godine ne donosi pomake koji bi značajno utjecali na promjene osnovnih tendencija privrednih kretanja tijekom cijele 1996. godine, niti na opću razinu i strukturne odnose unutar tih kretanja. Štoviše, dolazi do određenog smirivanja mjesečnih oscilacija koje su sredinom godine bile jače izražene uslijed promjena sezonske komponente u realnom i financijskom sektoru, te uslijed odraza te komponente i lagiranih efekata mjera ekonomske politike na monetarni sektor. Rast pojedinih komponenti potražnje na domaćem tržištu - egzogeno determiniranih u sferi potražnje stanovništva i od države induciranih u sferi investicija - u kombinaciji s realizacijom ugovorenih izvoznih poslova potiču nastavak granski diferenciranog rasta industrijske proizvodnje, građevinarstva i dijela sektora usluga (trgovina, turizam, promet), ali i permanentno akumuliranje visokog deficita u razmjeni s inozemstvom. Nakon sezonskog povećanja ponude na tržištu novca proizašlog iz konverzije deviznih efekata potražnje za turističkim uslugama, ponuda i potražnja se uravnotežuju stabilizirajući kamatne stope na razinama sniženim efektima mjera na restrukturiranju i sanaciji dijela bankarskog sektora. Tečaj je stabilan, a relativno stabilne su i cijene, unatoč poskupljenja naftnih derivata i prelasku na zimsku tarifu kod električne energije. Proračun ostvaruje blagi suficit, a nenaplaćena potraživanja se relativno smanjuju pri i dalje niskoj novčanoj akumulaciji privrede. Ukratko, nema većih promjena u odnosu na situaciju profiliranu krajem ljetnih mjeseci.

U okviru industrijske proizvodnje, iako usporena u listopadu, najpostojaniju tendenciju rasta ima brodogradnja u kojoj proizvodnja kontinuirano raste već dvadeset mjeseci po trendnoj stopi od 2.1% mjesečno (ukupno povećanje proizvodnje u tom razdoblju iznosi 52%) i čija je razina u prvih deset mjeseci ove za 35.7% viša nego u istom razdoblju prošle godine. Nakon drastičnog pada u ratnim godinama, time se ona vratila na približno 50% razine proizvodnje iz 1990. godine,

bitno smanjujući relativno zaostajanje u odnosu na prosjek ostalih grana. Za razliku od nje, ostale ključne grane u sektoru proizvodnje opreme podložne su kratkoročnim oscilacijama bez čvršće definirane dugoročnije tendencije promjena u razini proizvodnje. Zahvaljujući povećanju izvoza (za 10.5%), najpovoljnija kretanja među njima ostvaruje proizvodnja električnih strojeva i aparata. Nakon što se tijekom 1995. i u prvom tromjesečju 1996. godine smanjivala po trendnoj stopi od 1.2% mjesečno, od mjeseca travnja započinje njen rast po stopi od 1.5% mjesečno kojim je nadoknađen prethodni pad, tako da međugodišnja stopa rasta u prvih deset mjeseci iznosi 2.6%. Suprotna obilježja ima, međutim, strojogradnja - grana čija je proizvodnja u proteklih šest godina najviše smanjena i danas iznosi tek 25% proizvodnje iz 1990. godine - iako je i ona uspjela tijekom 1996. godine povećati izvoz (za 5.8% u prvih deset mjeseci). Nakon sezonski atipičnog povećanja proizvodnje u ljetnim mjesecima 1995. godine, ona se otada smanjuje po trendnoj stopi od 1.8% mjesečno i njena je prosječna razina u prvih deset mjeseci ove za 0.5% niža od prošlogodišnje.

U zbiru takvih granskih kretanja, ukupna proizvodnja opreme veća je u prvih deset mjeseci ove u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 13.9%, ali dok je od sredine 1995. do srpnja 1996. godina ona imala i tendenciju tekućeg rasta po stopi od 1.3% mjesečno, u posljednja četiri mjeseca ta proizvodnja uglavnom stagnira (trendna stopa pada -0.5% mjesečno). Istodobno, zadržava se tendencija povećanog uvoza opreme (u prvih deset mjeseci on je veći za 8.2%), što rezultira deficitom u razmjeni s inozemstvom proizvoda tog sektora od 694 mil. USD. To predstavlja 26.6% ukupnog robnog deficita i za 10 poena je više od udjela tog sektora u ukupnoj robnoj razmjeni s inozemstvom, ukazujući na probleme s kojima se on i dalje suočava i u izvozu i na domaćem tržištu.

Manje intenzivna, ali jednako diferencirana su i kretanja u proizvodnji reprodukcijanskog materijala. U globalu, nakon naglog smanjenja sredinom 1995. zbog uglavnom neekonomskih razloga, ona raste s te depresirane baze tijekom posljednjeg tromjesečja prošle i cijele ove godine po trendnoj stopi od 0.6% mjesečno i njena je razina u prvih deset mjeseci

za 3.3% viša od prošlogodišnje. Uz kontinuitet rasta proizvodnje električne energije još od lipnja 1994. po stopi od 1.3% mjesečno (međugodišnji rast u prvih deset mjeseci 1996. od 24.9%), to je prvenstveno rezultat intenziviranja procesa obnove sukladno čemu proizvodnja građevnog materijala raste od sredine 1995. do rujna 1996. godine po trendnoj stopi od 2.2% mjesečno, tako da je - unatoč zaustavljanja takve tendencije u listopadu - njena prosječna razina u razdoblju siječanj-listopad ove za 28.2% viša nego u istom razdoblju prošle godine. Nasuprot tome, naftna industrija koja je kratkoročni maksimum proizvodnje dostigla sredinom 1995. godine vezano uz vojnu potrošnju, smanjila je otada korištenje kapaciteta. Kod proizvodnje naftnih derivata bilo je to vrlo intenzivno (preko 30%) ali kratkotrajno, tako da već od studenog proizvodnja počinje rasti po trendnoj stopi od 1.7% što se nastavlja i tijekom 1996. godine. Kod proizvodnje nafte i plina pad, međutim, traje sve do srpnja 1996. godine (oko 20%) i tek od kolovoza ona započinje rasti po stopi od 1.6% mjesečno. U oba slučaja proizvodnja ne uspijeva u 1996. dostići prosječne razine iz 1995. godine, tako da međugodišnje stope pada u razdoblju siječanj-listopad iznose 8.7% kod proizvodnje nafte i plina i 10.8% kod proizvodnje naftnih derivata.

Slične tendencije, iako ne i iste uzroke, ima i proizvodnja baznih kemijskih proizvoda - nakon tekstilne industrije najveća izvozna grana. Pad njene proizvodnje prisutan tijekom gotovo cijele 1995. godine dodatno je intenziviran u prvih osam mjeseci 1996. godine po stopi od 2.1% mjesečno, koja tendencija se zaustavlja tek u rujnu i listopadu. Otuda, njena prosječna razina je u prvih deset mjeseci ove godine za 12.4% niža od prošlogodišnje, što korespondira istodobnom smanjenju izvoza za 27%. Između tih dviju skupina tendencija u sektoru proizvodnje reprodukcijских materijala kreće se prerada kemijskih proizvoda, koja se počela povećavati s depresirane baze već u lipnju 1995. godine i koja je do svibnja ove godine rasla po stopi od 0.8% mjesečno. Od tada se, međutim, smanjuje za 1.4% mjesečno, povezano s stagnacijom izvoza (u prvih deset mjeseci je manji za 2.1%) i porastom zaliha gotovih proizvoda (za 12.3%).

Najviše oscilacijama sklona i dalje je proizvodnja robe za široku potrošnju, koja u posljednjih sedam mjeseci raste po trendnoj stopi od 1.5% formirajući u razdoblju siječanj-listopad prosječnu razinu koja je ipak za samo 0.8% viša od prošlogodišnje. Rezultat je to pozitivnog smjera trendnih oscilacija u proizvodnji prehrambenih proizvoda koja od lipnja ove godine raste po stopi od 1.5% mjesečno (inducirana povećanom potražnjom u vrijeme turističke sezone, te rastom izvoza za 6.3%), ali koja u globalu još uvijek ostaje na prosječnoj razini iz 1995. godine (međugodišnji rast od 0.3%). Njen dominantni utjecaj na profiliranje dinamike i razine ukupne proizvodnje roba za široku potrošnju nadopunjen je zaustavljanjem tendencije pada proizvodnje finalnih proizvoda od drveta koja unatoč znatno nižem izvozu (za 28.3%) - započinje u uvjetima povećane potražnje na domaćem tržištu nadoknađivati pad proizvodnje iz prva tri tromjesečja 1995. godine i njena je prosječna razina u razdoblju siječanj-listopad za 1.9% viša od prošlogodišnje. Do zaustavljanja tendencije pada dolazi i kod proizvodnje gotovih tekstilnih proizvoda te kožne obuće i galanterije, ali zbog intenziteta njihovog prethodnog pada, te niže razine izvoza (za 7.4 i 11.2%), njihove prosječne razine još uvijek su niže nego u 1995. godini za 10.6% u tekstilnoj industriji, odnosno za 8.3% u proizvodnji kožne obuće i galanterije.

Uz takve granske razlike i različite parcijalne determinante, ukupna industrijska proizvodnja nastavlja se izvlačiti iz prošlogodišnjeg dola po trendnoj stopi od 0.7% mjesečno i njena je prosječna razina u razdoblju siječanj-listopad za 3.3% viša nego u istom razdoblju 1995. godine, slijedeći istodobni porast aktivnosti u turizmu (broj noćenja veći je za 68.7%) i građevinarstvu (8.9%), odnosno porast pojedinih komponenti potražnje na domaćem tržištu uz globalno smanjenje izvoza industrijskih proizvoda za 8.5%.

Unutar te potražnje, kontinuitet rasta imaju izdaci stanovništva za robe i usluge koji od rujna prošle godine rastu po trendnoj stopi od 1.3% (međugodišnji rast od 11.9%), determinirajući globalni rast ukupne domaće potražnje u tom razdoblju po stopi od 0.8% mjesečno (međugodišnji rast od 9.3%). Njima se od mjeseca travnja pridružuju

prethodno bitno depresirane i od strane države inducirane isplate za investicije koje, međutim, unatoč tekućem rastu od 4.8% mjesečno, u prosjeku još uvijek zaostaju za prošlogodišnjom razinom za 15.7%. Između njih kreću se materijalni izdaci javnog sektora koji tijekom 1996. uglavnom stagniraju na razini za 1% višoj nego u 1995. godini.

Robni izvoz i dalje oscilira oko mjesečne vrijednosti od 355 mil. USD (u listopadu 332) što je za 8.2% niže nego u 1995. godini, u okviru kojeg je izvoz u zemlje Europske unije (52.5% ukupnog izvoza) niži za 16.3% što nije moglo biti kompenzirano povećanim izvozom u zemlje u razvoju (43.4% ukupnog izvoza) za 4.2%. Istodobno, uvoz se održava na prosječnoj mjesečnoj razini od 616 mil. USD (1% nižoj nego u 1995. godini), što u prvih deset mjeseci rezultira formiranjem vanjskotrgovinskog deficita od ukupno 2607 mil. USD uz stupanj pokrića uvoza izvozom od 57.7%. Od toga, 1770 mil. USD predstavlja deficit u razmjeni s zemljama Europske unije, gdje stupanj pokrića uvoza izvozom dostiže 51.3%, dok u razmjeni s tranzicijskim zemljama Srednje Europe deficit iznosi 270 mil. USD uz stupanj pokrića uvoza izvozom od samo 36.4%, ukazujući i na osnovne uzroke niže proizvodnje u dijelu vanjskotrgovinski orijentiranih grana. Sve više to postaje strukturni problem, bez induciranja čijeg rješavanja je teško očekivati intenziviranje rasta ukupne proizvodnje u narednoj godini.

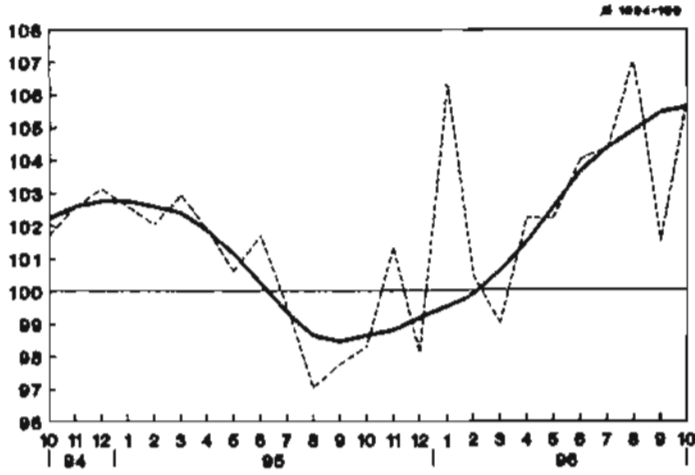
Tablica 1.
OSNOVNI POKAZATELJI PRIVREDNIH KRETANJA

- Indeksi realne razine

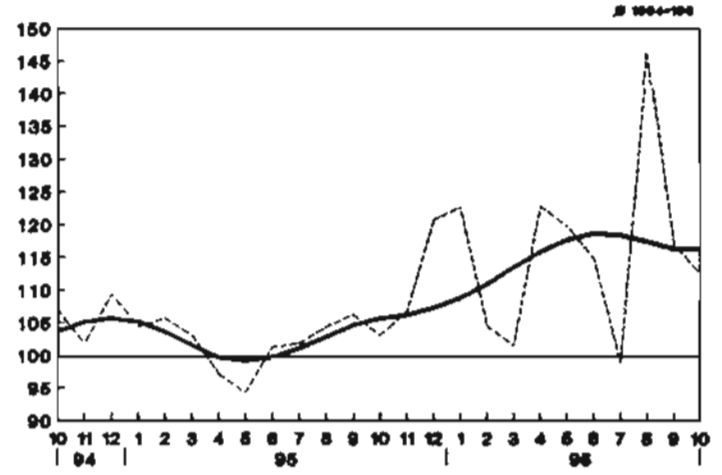
	<u>1994.</u> 1993.	<u>1995.</u> 1994.	<u>X 1996.</u> X 1995.	<u>I-X 96.</u> I-X 95.
INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA	97.3	100.3	109.4	103.3
- Sredstva rada	85.7	104.1	109.4	113.9
- Reprodukcijski materijal	99.4	100.1	112.3	103.3
- Roba za široku potrošnju	99.3	99.0	106.9	100.8
ZALIHE GOTOVIH PROIZVODA	88.5	96.2	100.7	97.8
ZAPOSLENOST (d.s.)	99.5	95.5	95.6	95.4
- Privreda	99.3	94.0	94.6	94.2
- Neprivreda	100.2	100.8	99.0	99.4
IZVOZ ROBA	109.1	108.7	101.0	91.8
UVOZ ROBA	112.1	143.6	115.5	99.0
GRAĐEVINARSTVO (efektivni sati rada)	95.5	96.1	114.8	108.9
TURIZAM (broj noćenja)	154.7	64.5	132.2	168.7
PROMET NA MALO	113.1	112.5	133.0	116.8
MASA NETO-PLAĆA	129.5	139.6	107.0	103.0
IZDACI STANOVNIŠTVA	135.7	119.0	116.0	111.9
ISPLATE ZA INVESTICIJE	115.2	74.9	107.0	84.3
MAERIJALNI RASHODI JAVNOG SEKTORA	126.7	116.6	109.4	101.0
CIJENE PROIZVOĐAČA U INDUSTRIJI	177.6	100.7	100.6	101.3
CIJENE NA MALO	197.6	102.0	103.2	103.5

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

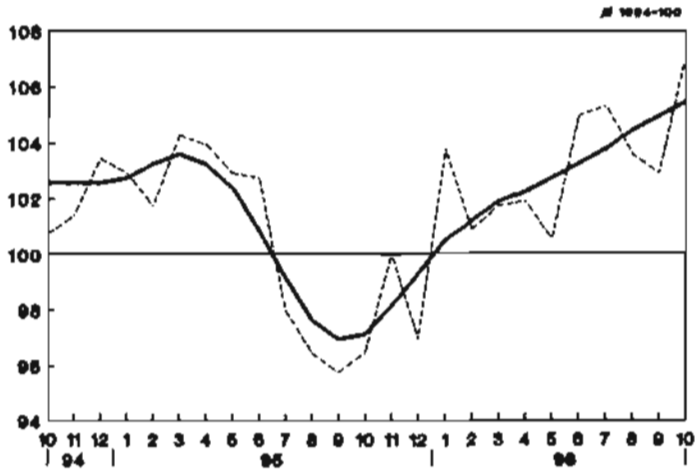
- UKUPNO -

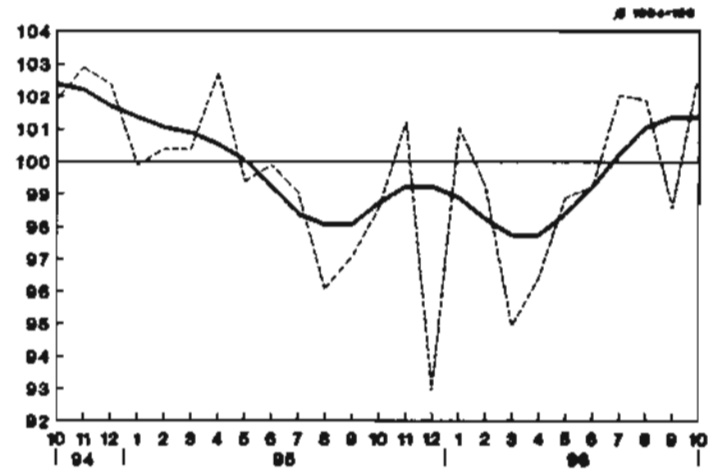
- SREDSTVA RADA -

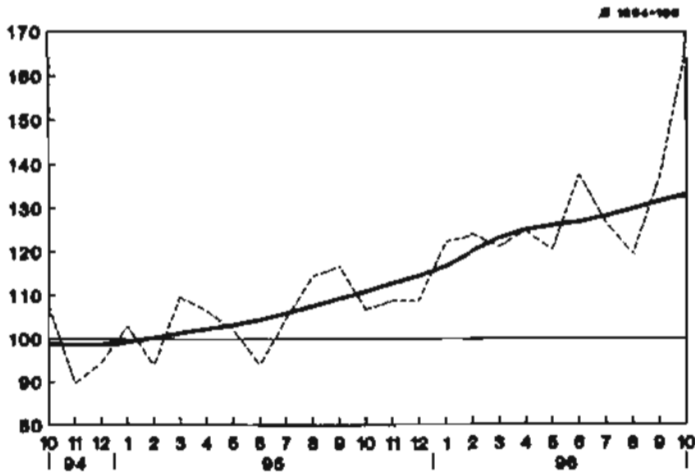
- REPRODUKCIJSKI MATERIJAL -

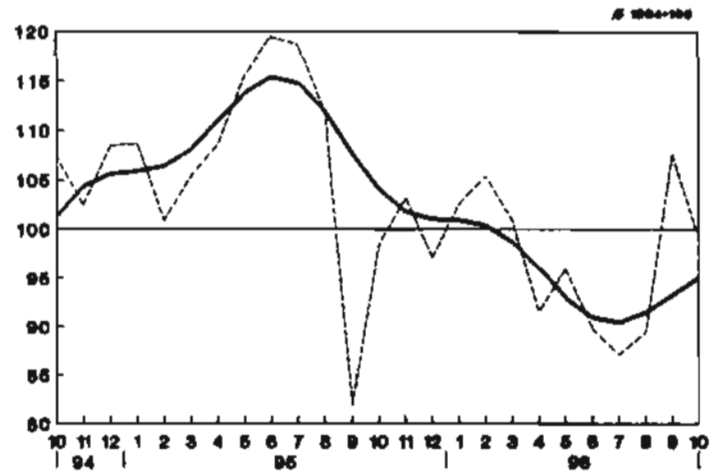
- ROBA ZA SIROKU POTROSNJU -

- ELEKTROPRIVREDA -

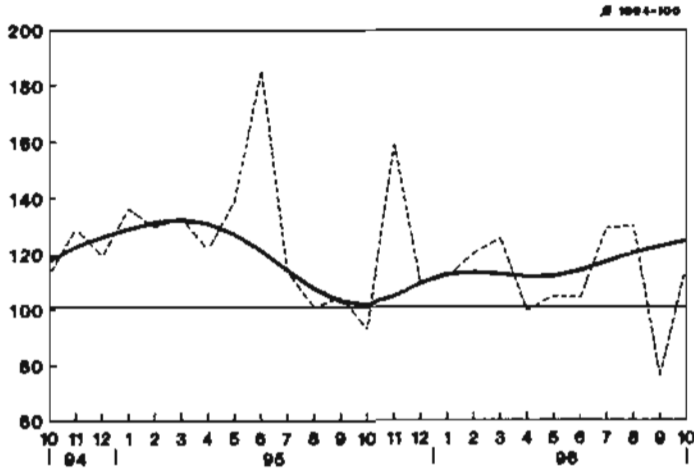
- PROIZVODNJA NAFTE I ZEMNOG PLINA -

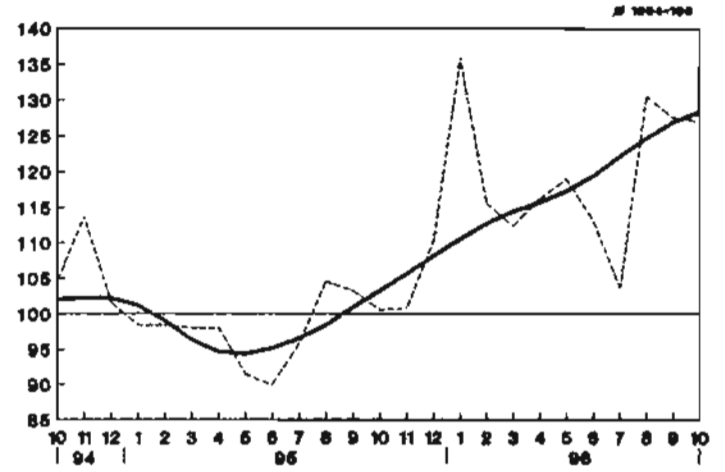
--- DESEZONIRANO   — TREND-CIKLUS

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

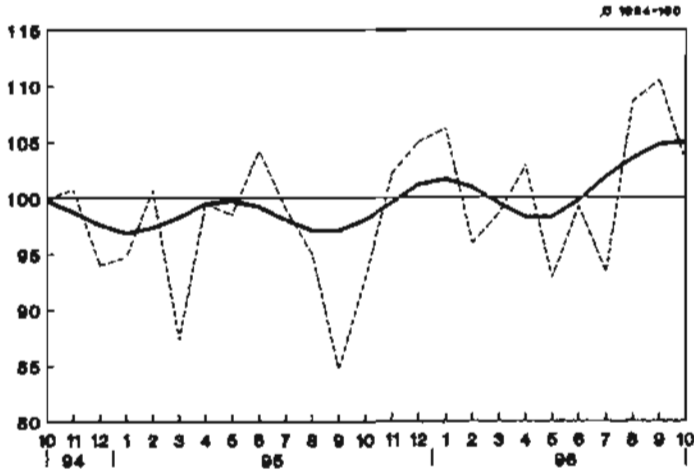
- PROIZVODNJA NAFTNIH DERIVATA -

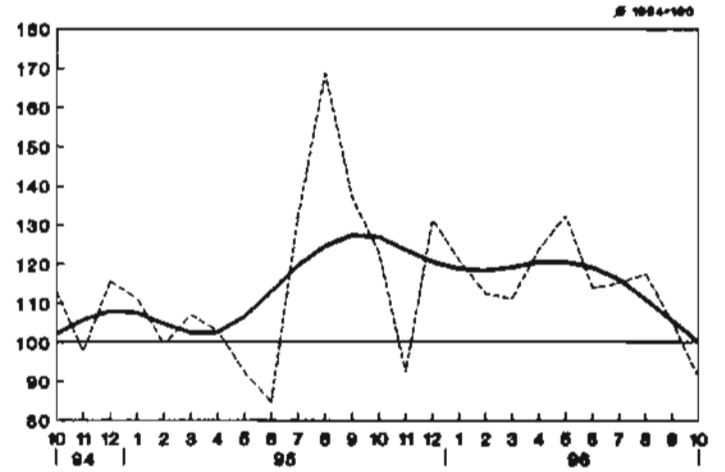
- PRERADA NEMETALNIH MINERALA -

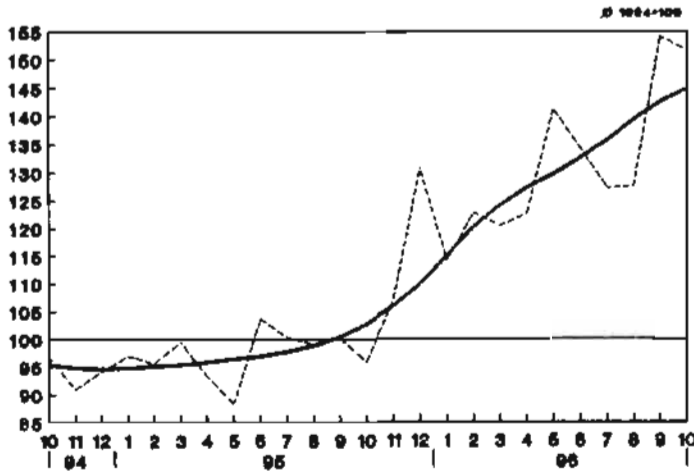
- METALOPRERADJIVACKA DJELATNOST -

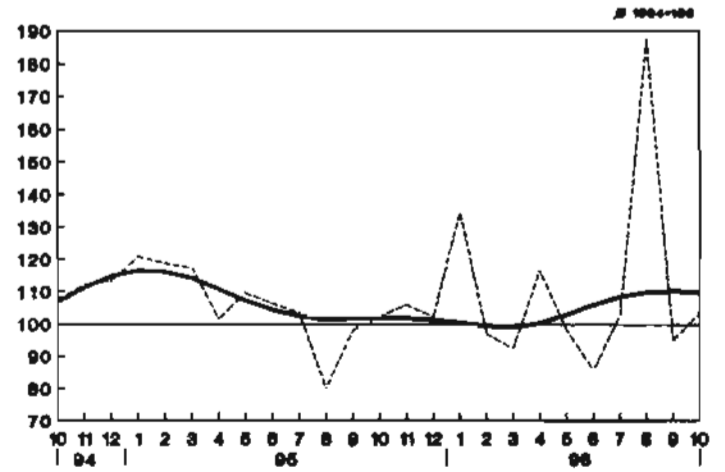
- STROJOGRADNJA -

- BRODOGRADNJA -

- PROIZVODNJA EL. STROJEVA I APARATA -

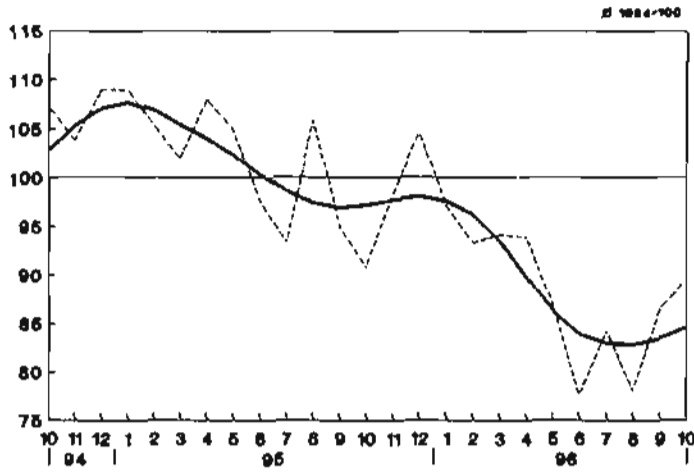

- - - - DESEZONIRANO   ——— TREND-CIKLUS

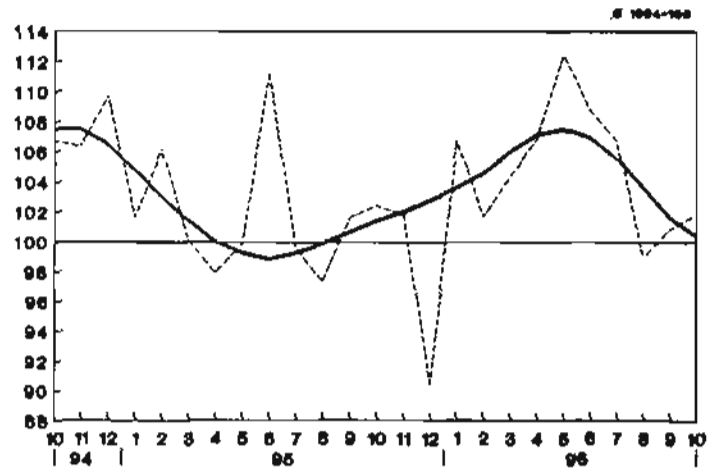

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

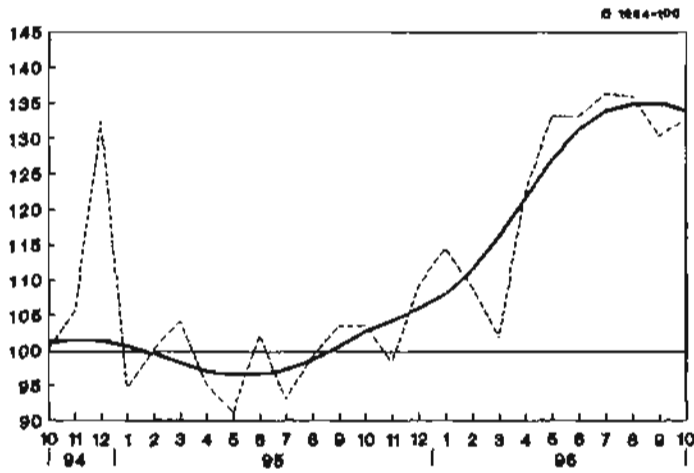
- PROIZV. BAZNIH KEMIJSKIH PROIZVODA -

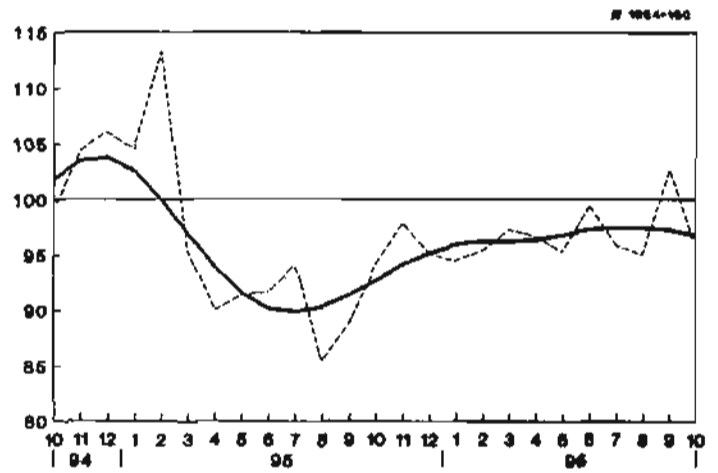
- PRERADA KEMIJSKIH PROIZVODA -

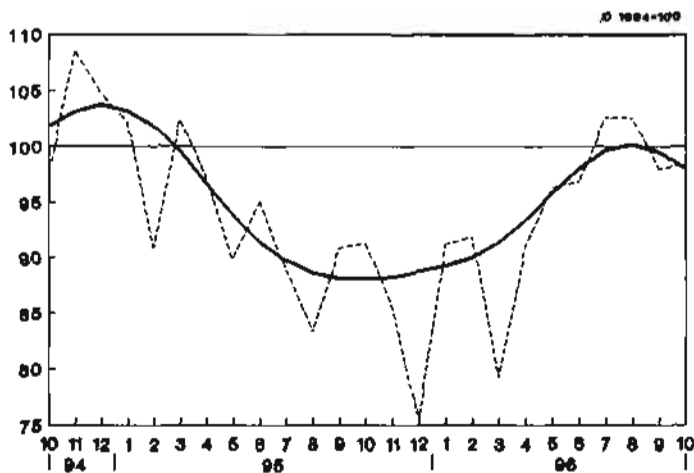
- PROIZVODNJA GRADJEVNOG MATERIJALA -

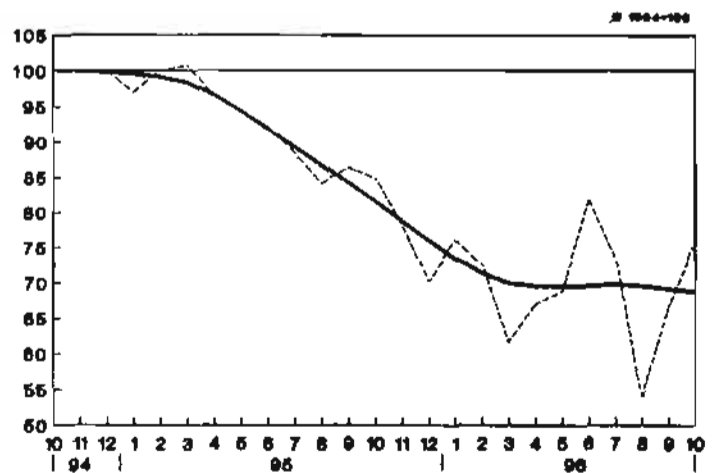
- PROIZVODNJA PILJENE GRADJE I PLOCA -

- PROIZV. FINALNIH PROIZVODA OD DRVA -

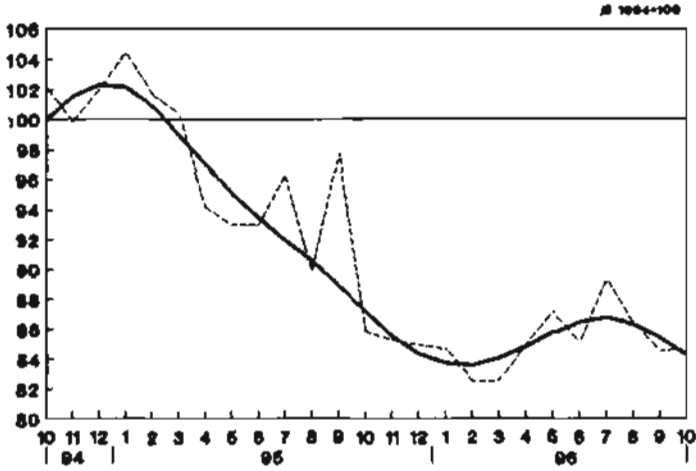
- PROIZV. TEKSTILNIH PREDIVA I TKANINA -

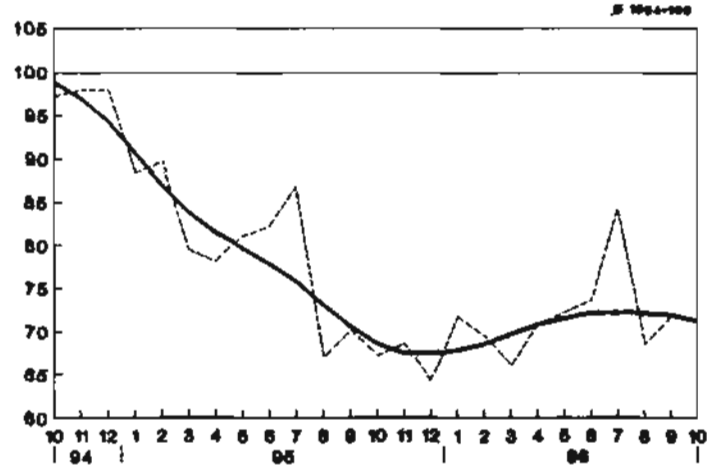
--- DESEZONIRANO   ——— TREND-CIKLUS

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

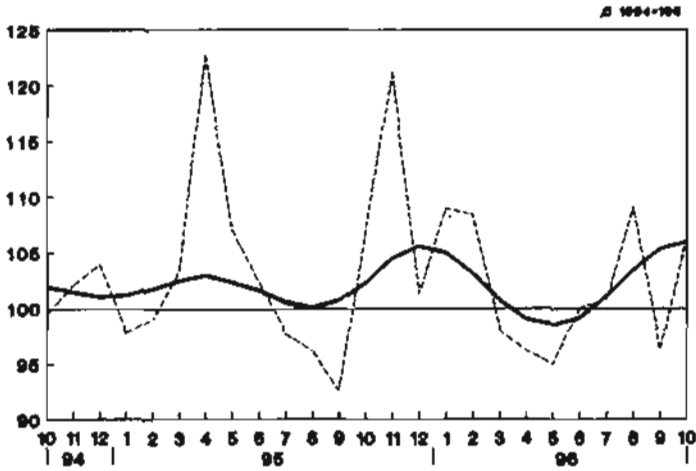
- PROIZV. GOTOVIH TEKSTILNIH PROIZVODA -

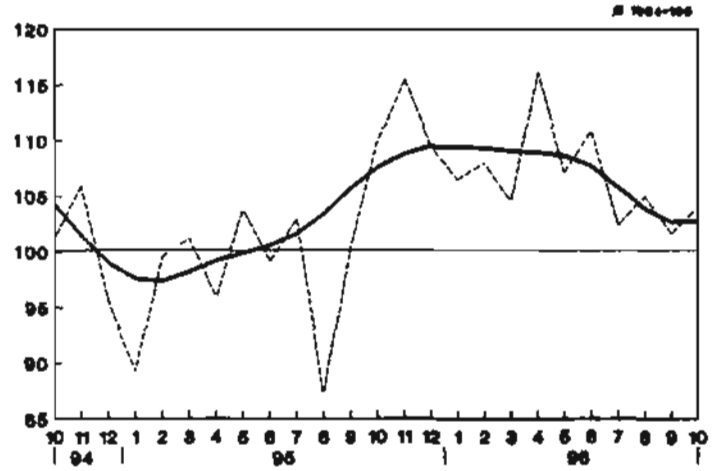
- PROIZV. KOZNE OBUCE I GALANTERIJE -

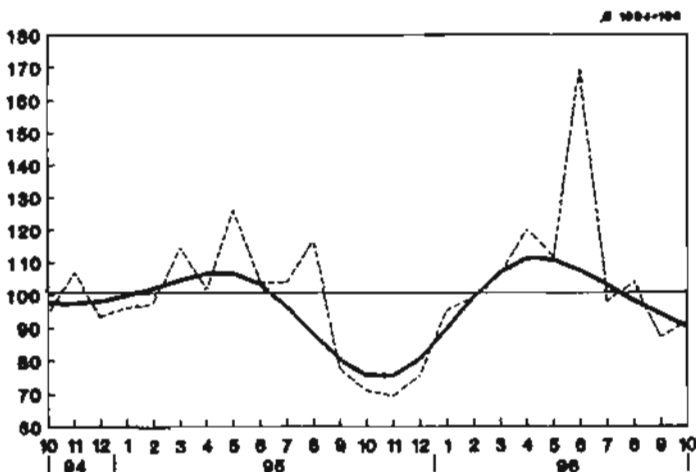
- PROIZVODNJA PREHRAMBENIH PROIZVODA -

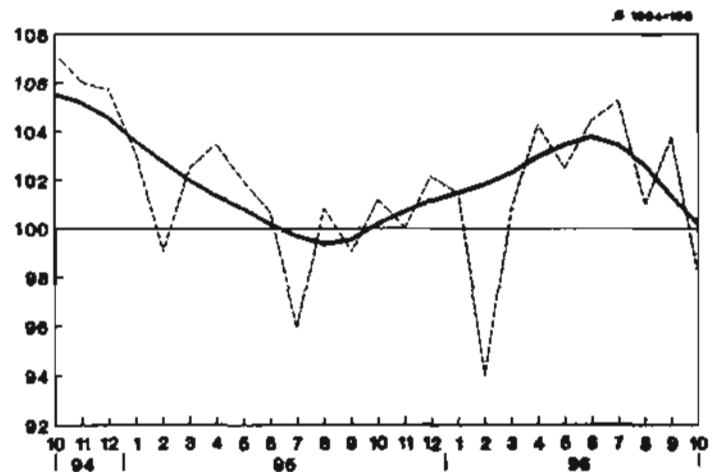
- PROIZVODNJA PICA -

- PROIZVODNJA I PRERADA DUHANA -

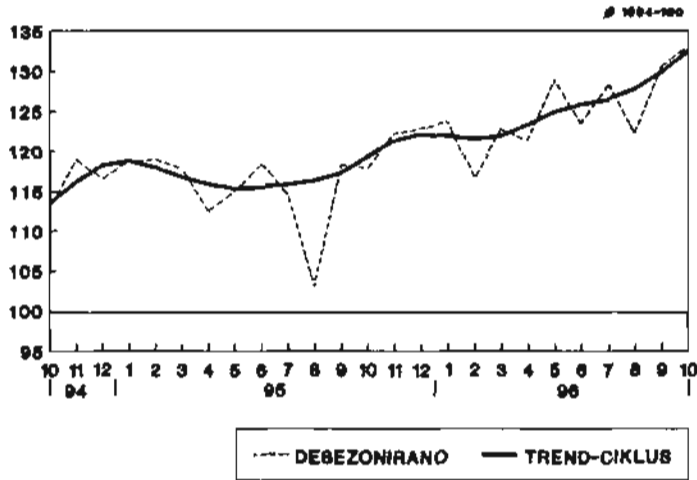
- GRAFIČKA DJELATNOST -

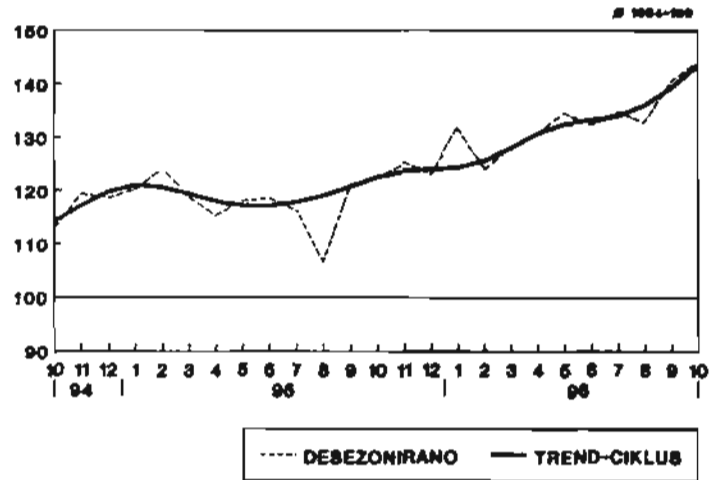
--- DESEZONIRANO   — TREND-CIKLUS

POTRAŽNJA I ZALIHE

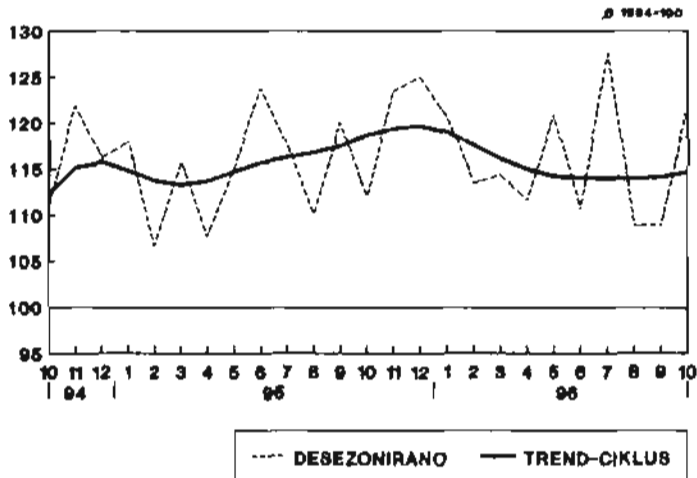
DOMAĆA POTRAŽNJA

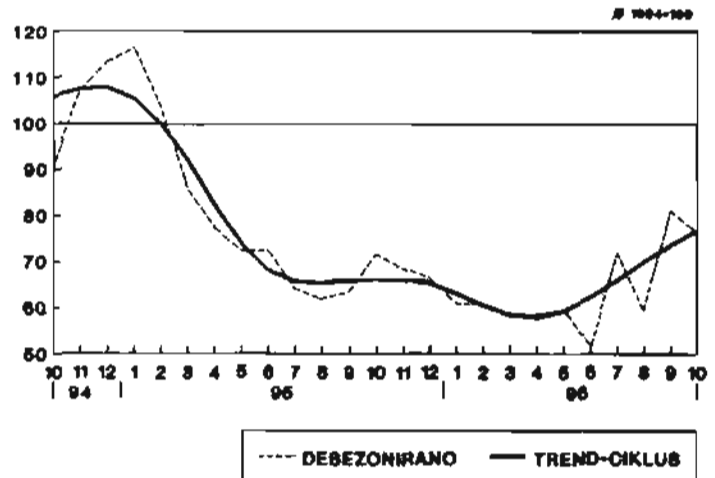
IZDACI STANOVNIŠTVA

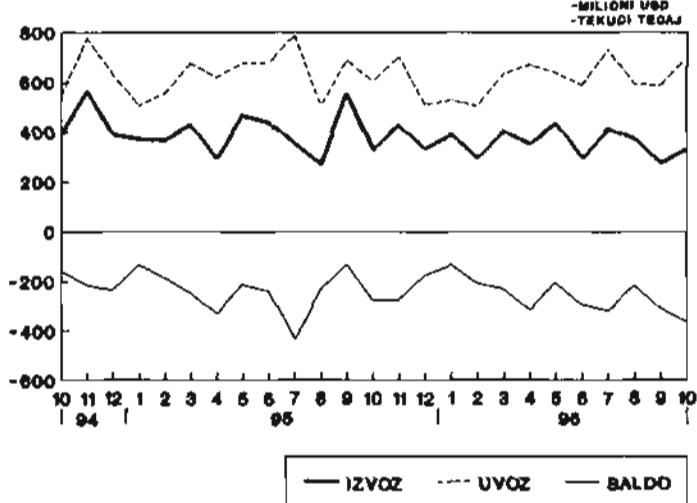
IZDACI JAVNOG SEKTORA

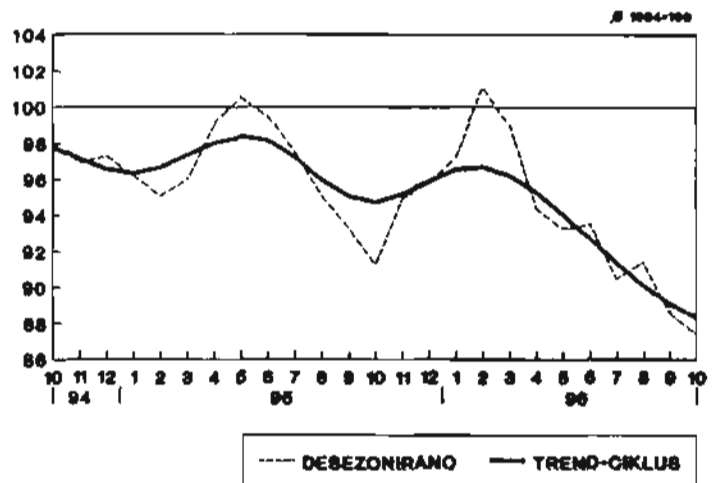
ISPLATE ZA INVESTICIJE

IZVOZ I UVOZ ROBA

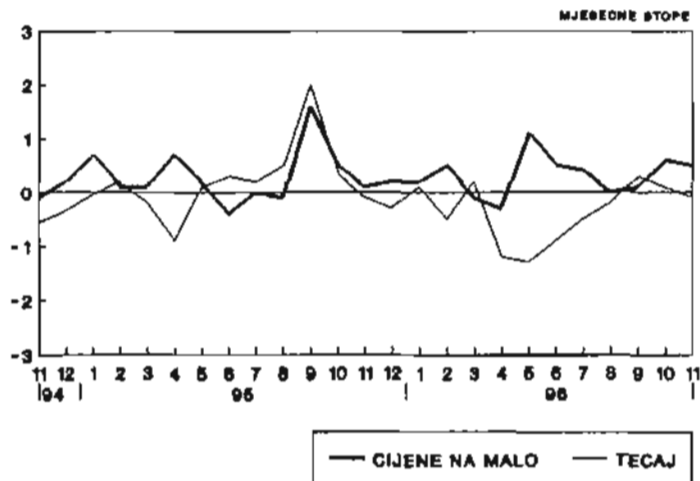

ZALIHE GOTOVH PROIZVODA

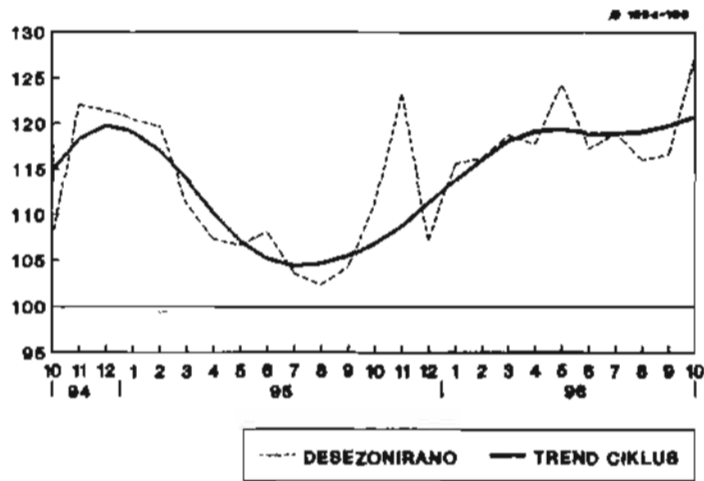

CIJENE I NOVČANI TOKOVI

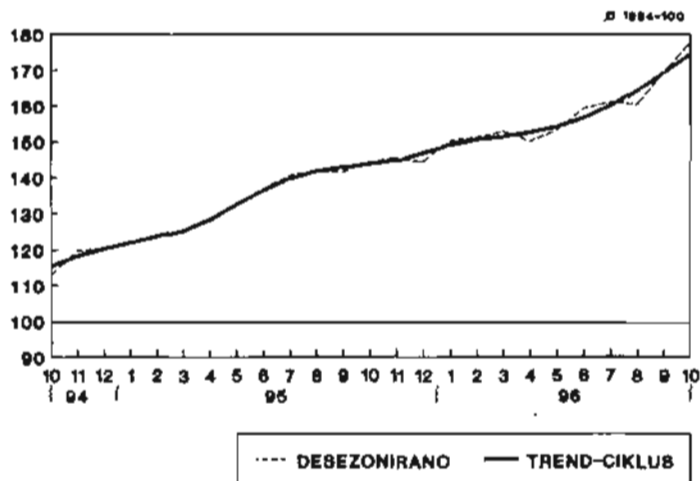
CIJENE I TECAJ

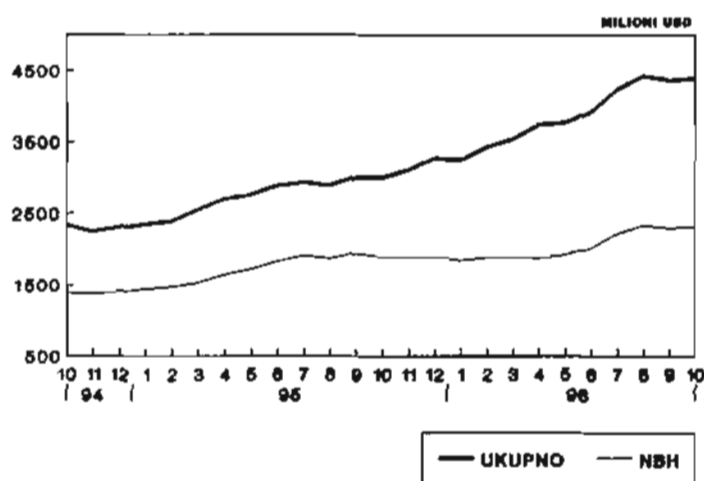
REALIZIRANI BDP

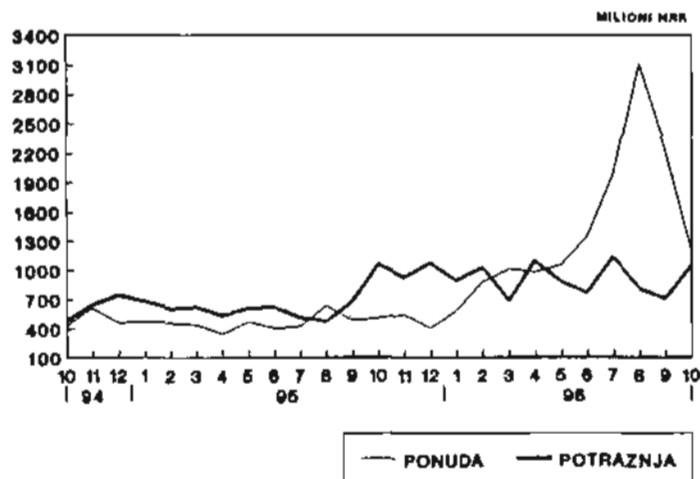
NOVCANA MASA

DEVIZNE REZERVE

TRZISTE NOVCA

KAMATNA STOPA NA TRZISTU

